

Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, 1922-05-24, iš Miuncheno - į Berlyną

Vandukai mylimas, mylimas mano!

Vandukai mylimas, mylimas mano!

Tiek dienų nuo tavęs laukiau! Taip tylu buvo - dienos neslinko, o naktys tai uolomis slėgė.

Vakar gavau laiškėlį - tu sergi, šiandie laiškėlis - tu važiuoji.

O aš apsvaigęs nuo saulės dainuodams slenku kažkur per ūkanas.

Sekmadienį buvau kalnuose, aukštai, snieguose, uolose, aukščiau negu Alpių pievos. Ir tiek buvo saulės, ir tiek buvo laisvės! Šiandie jau trečiadienis, skauda dar visi sąnariai, skauda visi kaulai, o sieloj saulė ir laisvė, ir dainos kažkaip pačios dainuojasi. Maniau[,] iš Tavęs tikrai bus laiškas šeštadienį, maniau[,] tikrai bus pirmadienį - nebuvo - tik antradienio vakarą. O kiek aš Tave sapnavau. Naktys tokios kaitrios - rodos[,] aš miegodamas budžiu, rodos[,] budėdamas Tave regiu. Naktims nemiegu - daina pati dainuojasi [1], o aš slenku kažkur vyšnavose ūkanose saulės spindulius visu kūnu gerdamas. Rytoj Šeštinės - rytoj vėl važiuoju į kalnus. Sekminėms vėl. Po Sekminių antradienį - vėl - į Oberammergau Passionsspiele [2], paskui Garmisch - į ledynus. O švento Jono vakarėlį profesoris rengia ekskursiją 3 dienoms - žinai kur[,] o tu[,] tu žinai, kur Oberaudorf, Kufstein... Alpių pievų žiedeliai. [3]

Mano galvoj devyni chaosai. Susipažinau su profesoriais [4] (2)[,] nusistačiau fachus: haupt [5] slavų filologija (labai simpatingas profesorius[,] o antra - aš disertaciją noriu rašyti iš lietuvių filologijos)[.] Nebenfachai [6]: meno istorija ir vokiečių literatūros istorija[.] Slavų filologijos profesorius labai geras žmogus ir aš su juo labai gerai gyvenu. Bus dar geriau. Kas rytas keliuos 6 val. rytą, nes nuo 6 1/2 iki 7 1/2 turiu vokiečių kalbos pamokas - šeiminkės sūnų mokinu rusiškai, o jis mane vokiškai.

Bet pas mus tiek saulės! Taip sodai žydi, taip alyvos kvėpia. Negaliu nedainuoti[,] negaliu pasaulio nemylėti!

Ir mano palangėj toksai klevas plačiašakis, toliau - vinkšna, toliau liūdni jovarėliai - kaip aš galiu gyvent saule neapsvaigęs[?]

Ir aš dabar visai galvot negaliu. Tik jaučiu, kaip gyslomis saulės spinduliai slanko, tik jaučiu, kaip kūnas visas kaitra dega!

Tik man liūdna buvo. Aš taip laukiau iš tavęs žinutės. Aš taip norėjau, kad tu mane atsimintum, kad tu būtum mano - mano!

Intendantūroj reikalas išdegė? - Netikėjau. Stebuklai! O aš sapnavau, kad mano tėvai pažino ir norėjo, kad tu būtum mano. O prieš išvažiuojant iš Kauno pas brolienę [7] aš durnių voliojau, bet ji man tarp kitko pasakė, kad aš buvau kvailas, kad „tau nesipiršau“ - nes[,] jos žodžiais[,] tu esi labai „славненькая“ [8] - ji tave atsimena iš to, kaip ji tave pas mane atėjusi su viena mergaite rado. Aš jai pasakiau (brolienei)[,] kad aš tau nepatinku, tai ji sakė: „Ну вот видите, не надо быть таким лодырем, а то всегда так будет...“ [9]

Vandukai! O aš Tave taip norėčiau išbučiuoti! Labiau negu saulės spinduliai, kaitriau, negu alyvų žydėjimo kaitra, kad tu būtum mano - mano - ir kad tu nieko daugiau negalvotai ir nenorėtai, ir neminėtai, ir važiuotai - kad tu tik norėtai mano - mano būti! Vandukai mielas!

Kaip tu manai del Sekminių? Jei tu norėtai - mes galėtumėm susitikti. Kur nors Dresdene, o paskui

nuvažiuotumėm į kalnus – į Saksoniją. [10]

Kaip tu manai, Vandukai[?] Savaitė – švenčių. Jei tik tu panorėtumei – tai man tuoj parašyk, o aš išdirbsiu maršrutą ir mes kur Dresdene susitiksim. Paskui į kalnus, į saulę – Vandukai? Kaip manai?

Aš taip norėčiau. Aš taip norėčiau su tavimi būti saulėje – kad mes būtum tik du[.] –

Tu man tuoj parašyk apie tai – gerai[,] Vanduk[?] Tai daug nekainuos.

O aš noriu su Tavim saulėj pabūti.

Bučiuoju tave visą visą – mano Vandukėli.

Tavo Boliukas

Aš nežinau tavo adreso – parašyk. [11]

KOMENTARAI

- [1] „Daina pati dainuojasi!“ – eilutė iš eilėraščio „[Per kalnus saulė ritasi]“, vėliau pavadinto „Apaštalas“, įėjusio į rinkinį „Dievų takais“. Visą eilėrašį „[Per kalnus Saulė keliasi]“ Balys Sruoga Vandai Daugirdaitei išsiuntė po keleto dienų, žr. Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, 1922-05-27, in: LLTI BR, f. 53, b. 480, l. 1r.
- [2] Oberammergau Pasionsspiele vok = Kryžiaus kančių teatras Oberammergau. Oberammergau miestelyje (Bavarijoje) nuo 1634 m. kas dešimt metų vyko kryžiaus kančių vaidinimai, per kuriuos miestelio gyventojai katalikai atkurdavo paskutinį Jėzaus gyvenimo laikotarpį (įžengimą į Jeruzalę, nukryžiavimą). Vaidinimas, turėjęs įvykti 1920 m., dėl bolševizmo buvo perkeltas į 1922 m. Išvyką į Oberammergau Balys Sruoga vėliau išsamiai aprašė spaudoje (Bavarijos policijos vaidmenį organizuojant vaidinimus Oberammergau gyvenvietėje, kalnuose, klonyje, religinių dramų bei misterijų istoriją, Oberammergau kryžiaus kančių teatro istoriją, individualų teatro vaidinimų vertinimą, pagrįstą dramatinio veiksmo, dramos konstrukcijos, savitumo kriterijais) (plačiau žr. Padegėlis Kasmatė, „Kryžiaus kančių teatras Oberammergau“, in: *Lietuvos žinios*, Kaunas, 1922-08-27, nr. 143, p. 2; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-08-29, nr. 144, p. 2; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-01, nr. 147, p. 2; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-02, nr. 148, p. 2; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-03, nr. 149, p. 2-3; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-06, nr. 151, p. 2; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-07, nr. 152, p. 2-3; *Idem.*, in: *Ibid.*, 1922-09-08, nr. 153, p. 2).
- [3] „Alpių pievų žiedeliai.“ – Sakinys prirašytas vertikaliai pirmojo lapo viršutinės pusės kairiojoje paraštėje.
- [4] Erichas Bernekeris (1874–1937), vokiečių kalbininkas. Pasak Balio Sruogos, vienas žymiausių to meto slavistikos specialistų Europoje, tyrinėjo prūsų ir baltų kalbas. Balys Sruoga Miuncheno universitete išklaušė keturis jo dėstytus kursus – slavų folklorą, rusų literatūros istoriją, senąją slavų gramatiką ir slavų veiksmažodį. Profesorius Baliui Sruogai pasiūlė ir disertacijos temą, vadovavo jo darbui. Balys Sruoga 1921–1922 m. žiemos semestre Miuncheno universitete buvo pasirinkęs vokiečių literatūros istoriko, dramos tyrinėtojo, profesoriaus Arthuro Kutscherio (1878–1960) dėstomą vokiečių impresionizmo ir ekspresionizmo literatūros kursą. Tai buvo pirmasis dalykas, kurį Balys Sruoga pasirinko tik įstojęs į universitetą. Balys Sruoga Vincui Krėvei rašė: „Aš kol kas užsiėmęs vokiečių kalba: universitete, tarp kitko, lankau „Vokiečių impresionizmo ir ekspresionizmo literatūra“ paskaitas, iš kurių manau duot medžiagos „Skaitymams“. Be to, šiuo klausimu aš jau turiu labai daug literatūros ir medžiagos“ (Balio Sruogos laiškas Vincui Krėvei, iš Miuncheno – į Kauną, 1921-11-19 ar 20, in: LCVA, f. 391, ap. 4, b. 1276, l. 1v).
- [5] *haupt vok* = pagrindinis dalykas.
- [6] *Nebenfachai vok* = šalutiniai dalykai.
- [7] Tatjana Zavarina-Sruogienė (1889–1979). „Tatjana Semionovna, Balio brolio Adolfo žmona rusė – dėl savo godumo visų to brolio nelaimių priežastis...“ (Vandos Sruogienės pastaba).

- [8] славненъкая *rus* =maloni, daili.
- [9] „Ну вот видите, не надо быть таким лодырем, а то всегда так будет...” *rus* =Na, matote, nereikia būti tokiu lengvabūdžiu, vėjavaikiu, o tai visuomet taip bus.
- [10] „Negalėdami sutart dėl vietos, nutarėm važiuot į Bavarų Alpes. Susitikom Miuncheno stoty ir nuvažiavom į kalnus. Buvo puikus pavasaris, pievos žydėjo, kalnai buvo dar padengti sniegu. Ėjom pėsti daug kilometrų, kėlėmės gan aukštai – praleidom nepamirštamą dieną...” (Vandos Sruogienės pastaba, in: Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iš Miuncheno – į Berlyną, apie 1922-05-30, in: *KC PENN*, l. 29).
- [11] „Aš nežinau tavo adreso – parašyk.” – Sakinys prirašytas vertikaliai po laišku, dešiniajame kampe, apačioje.